

Esitys valtioneuvostolle pääkaupunkiseudun erillissratkaisuksi sote- ja aluehallintouudistuksissa

VD/7497/00.04.01/2016

KN/TL/JM/ML/JS/JN/HP/HY-L

Sote- ja aluehallintouudistuksia koskevan lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2019. Lakiluonnokset tulevat syksyn 2016 aikana kuntiin lausunnoille.

Sote- ja maakuntauudistuksen tavoitteena on toteuttaa maakuntien itsehallintoon perustuva palvelu- ja hallintojärjestelmä. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tavoitteena on kaventaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta, saatavuutta ja vaikuttavuutta sekä hillitä kustannusten nousua. Julkisessa hallinnossa on jatkossa kolme toimijaa: valtio, itsehallintoalueet (maakunnat) ja kunnat.

Alustavien lakiehdotusten mukaan maakuntien ylin päättävä toimielin eli valtuusto valitaan suorilla vaaleilla yhtenä vaalipiirinä. Ensimmäiset maakuntavaalit olisivat presidentinvaalin yhteydessä 28.1.2018. Jatkossa vaalit olisivat samanaikaisesti kuntavaalien kanssa. Uusien maakuntien (18) toiminta käynnistyy 1.1.2019. Valtio rahoittaa maakuntien tehtävien hoidon ja palvelut. Maakunnan palvelut voi jatkossa tuottaa julkiset, yksityiset ja kolmannen sektorin toimijat. Maakuntien perustamiseen liittyy kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistus. Kuntien ja kuntayhtymien henkilöstöä siirtyy liikkeenluovutuksen periaatteella maakuntien palvelukseen. Asiakkaan valinnanvapaus on jatkossa pääsääntö perustasolla ja soveltuvin osin käytössä erikoistason sosiaali- ja terveyspalveluissa. Asiakkaan valinnanvapauden lainvalmistelu on vielä kesken. Maakunnan omasta palvelujen tuotannosta vastaa maakunnan palvelulaitos. Kunnat eivät enää järjestä tai rahoita sosiaali- ja terveyspalveluja. Kuntien tehtävä on edelleen edistää hyvinvointia ja terveyttä.

Pääministeri Sipilän hallitus hyväksyi 5.4.2016 sosiaali- ja terveydenhuollon ja aluehallintouudistuksen linjaukset. Linjausten mukaan pääkaupunkiseutu muodostaa muusta maasta olosuhteiltaan ja tarpeiltaan poikkeavan väestökeskittymän. Hallitus on valmis arvioimaan lakiin otettavaa pääkaupunkiseudun erillissratkaisua, mikäli seudun kaupungit tekevät seudun erityispiirteiden huomioimiseksi yhteisen ehdotuksen.

Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien kokous hyväksyi 7.4.2016 erillissratkaisua koskevan muistion yhteisen ehdotuksen valmistelua varten. Erillissratkaisua on valmisteltu pääkaupunkiseudun yhteistyössä virkatyönä eri toimialojen asiantuntemusta hyödyntäen. Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteinen henkilöstön seurantaryhmä on seurannut valmistelua sen aikana. Valmistelun vireillä olosta on informoitu luottamushenkilölimiä kunkin kaupungin omien käytäntöjen mukaisesti, ja lisäksi pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmää.

Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat ovat kokouksessaan 24.8.2016 hyväksyneet esityksen pks-erillissratkaisusta koskeviksi periaatteiksi ja esitettäväksi valtioneuvostolle yhteisenä esityksenä jatkovalmistelun käynnistämiseksi.

Päätösehdotukseen sisältyvät erillissratkaisun periaatteet ovat lähtökohta valtion kanssa käytäville neuvotteluille sekä mahdollisen jatkovalmistelun ja lainvalmistelun käynnistämistä koskevalle päätöksenteolle seudun kunnissa ja valtionhallinnossa.

Erillissratkaisuesityksen keskeisenä sisältönä ja tavoitteena on esitys sote- ja aluehallintouudistusten toteuttamisen valmistelusta pääkaupunkiseudun erityispiirteistä ja omista lähtökohdista käsin.

Erillissratkaisun perusteluja

Erityisratkaisua perustellaan mm. sillä, että pääkaupunkiseutu on maan dynaamisin työmarkkina-alue ja sen menestyminen kansainvälisessä kilpailussa on elintärkeää koko Suomelle. Samalla seudun erityispiirteinä muuhun maahan verrattuna ovat väestön monimuotoisuus, suuret volyymit ja tiivis yhdyskuntarakenne. Väestön kasvun lisäksi pääkaupunkiseutu kantaa vastuuta erityisistä sosiaalisista ongelmista, kuten segregatiosta ja asunnottomuudesta. Erityisesti tämä hyvinvoinnin käänköpuoli yhdessä kalliin elinkustannustason kanssa tekee pääkaupunkiseudusta suomalaisittain ainutlaatuisen keskittymän ja myös poikkeavan alueen maakunnan sisällä. Pääkaupunkiseutu poikkeaa muusta Suomesta myös maahanmuutossa. Maahanmuuttajien työmarkkinoille pääsy ja onnistunut kotoutuminen vaativat erityishuomiota ja toimenpiteitä.

Pääkaupunkiseudun suuret kaupungit ovat osaamiseltaan ja resursseiltaan valtakunnallisesti niin suuria toimijoita, että ne pystyvät hoitamaan nykyiset kaupunkien tehtävät sekä lakisääteiset ja sopimusperusteiset ylikunnalliset tehtävät joko yksin tai kuntien niin sopiessa myös yhteistoiminnassa. Seudun kaupungit ovat valmiita ottamaan lisää vastuuta alueellisten tehtävien osalta.

Erilliskorjauksen periaatteita

Erilliskorjauksena esitetään, että pääkaupunkiseudulle perustetaan lailla pääkaupunkiseudun sote-alue. Se vastaa siitä, että palvelut ovat yhteen sovitettuja kokonaisuuksia ja ne toteutetaan alueen asukkaiden tarpeiden mukaan lähellä heitä. Sote-alue käy neuvottelut valtion kanssa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuden rahoituksesta ja palvelujen järjestämisestä.

Maakunta vastaa vaativan erikoissairaanhoidon palveluista (HUS). Sote-alue käy neuvottelut ja sopii maakunnan kanssa pääkaupunkiseudun vaativan erikoissairaanhoidon palveluista ja niiden rahoituksesta.

Pääkaupunkiseudun erilliskorjauksen rahoitus toteutetaan valtionrahoituksena. Valtion pääkaupunkiseudun alueelta keräämä rahoitusosuus (ml. nykytasoinen valtionosuusrahoitus) kohdistetaan kokonaisuudessaan suoraan pääkaupunkiseudun alueelle.

Pääkaupunkiseudulla kaupungit voivat tuottaa palvelut itse, yhteistoiminnassa tai hankkia ostopalveluina ulkopuolisilta palvelujen tuottajilta.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien toimivaltaan kuuluvia tehtäviä ei siirretä uudelle maakunnalle. Valtion aluehallinnon (Ely) nykyisistä lakisääteisistä maakunnalle siirtyvistä tehtävistä resursseineen osa siirretään pääkaupunkiseudun kaupunkien järjestämis- ja tuottamisvastuulle. Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyötä tiivistetään em. tehtävissä tarvittavilta osin tavoitteena tarjota henkilö- ja yritysasiakkaille mahdollisimman yhdenmukaisia palveluja. Tällaisia tehtäviä ovat elinkeino- ja työllisyyspalvelut sekä niihin liittyvät viranomaistehtävät ja maahanmuuttajien palveluihin, työllistymisen tukemiseen ja kotouttamiseen liittyvät tehtävät.

Erilliskorjauksen mahdollistava lainsäädäntövalmistelu käynnistetään välittömästi. Valmistelu tehdään yhteistyössä valtion ja pääkaupunkiseudun kaupunkien kanssa. Pyritään pääkaupunkiseutua koskevan erillislain voimaantuloon jo aiemmin kuin valtakunnallinen sote- ja maakuntalainsäädäntö tulee voimaan. Pääkaupunkiseudun kaupungit varautuvat lainsäädäntövalmistelun aikana valmistelemaan väliaikaisen kuntayhtymän perustamista siten, että kuntayhtymä voidaan perustaa ja tehtäväsiirrot toteuttaa vuoden 2017 aikana.

Erilliskorjauksen jatkokäsittely ja toimeenpanon käynnistäminen

Pääkaupunkiseudun erilliskorjaus ehdotusta on valmisteltu tavoitteena, että kaupunginjohtajien yhteinen esitys kaupunginhallituksille valmistuu elokuun loppuun mennessä.

Erilliskorjaus esitys tehdään valtioneuvostolle, jonka myönteinen kanta on edellytys jatkovalmistelun käynnistämiseksi.

Pääkaupunkiseudun kaupungeissa tehdään mahdollista jatkovalmistelua ja sen organisointia koskevat päätökset erikseen, kun esityksen mahdollisesta etenemisestä jatkovalmisteluun on saatu varmuus.

Tarkoituksena on tehdä esitys kaupunginhallituksille ja -valtuustoille tilapäisen ja laajapohjaisen luottamushenkilötoimielimen asettamisesta. Pääkaupunkiseudun kaupungit nimeävät edustajansa toimielimeen. Nimettävien edustajien lukumäärä määräytyy kuntien asukasluvun ja poliittisen edustavuuden suhteen kuitenkin niin, että Kauniaisilla on vähintään yksi edustaja. Toimielimen esittelijöinä toimivat pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat.

Tarkoituksena on lisäksi, että Keravan kaupungille ja Kirkkonummen kunnalle lähetetään nimeämispyyntö, jonka pohjalta em. kunnat voivat omalta osaltaan päättää osallistumisestaan erilliskorjauksen jatkovalmisteluun ja edustajiensa nimeämisestä em. toimielimeen.

Seudun kuntien yhteinen toimielin päättää valtuustoille tehtävästä esityksestä.

Mikäli seudun kaikki kunnat hyväksyvät yhteisen esityksen ja valtioneuvosto suhtautuu esitykseen myönteisesti, niin jatkoneuvottelut ja valmistelu varaudutaan käynnistämään välittömästi.

Kaupunginhallitus 29.8.2016 § 49

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) esittää valtioneuvostolle pääkaupunkiseudun erillisratkaisua koskevan valmistelun käynnistämistä yhteistyössä valtion ja pääkaupunkiseudun kaupunkien kesken liitteestä ilmenevien lähtökohtien ja periaatteiden mukaisesti, ja
- b) todeta, että edellä mainitun jatkovalmistelun käynnistäminen edellyttää vastaavan sisältöisen esityksen hyväksymistä kaikissa pääkaupunkiseudun kaupungeissa.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että kaupunginhallituksen jäsen Pirkko Kotila jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman: "Vantaan vasemmistoliitto katsoo, että tämän suuruusluokan asia pitäisi viedä vielä kaupunginhallituksesta valtuuston päätettäväksi."

Liitteet:

- Pääkaupunkiseudun erillisratkaisua koskevat periaatteet

Täytäntöönpano: kaupunginkanslia

Muutoksenhakuohje: 7.4. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginjohtaja Kari Nenonen, puh. 09 8392 2101, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi